

การพัฒนาทักษะการบรรเลงซออุ้โดยใช้แบบฝึกต้นเพลงฉิ่ง ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1
สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Development of Playing Saw-U Skills with The Use of Ton Pleng Ching
Exercises of Freshmen Majoring in Music Education, Faculty of
Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

เกียรติรัตน์ หุ่นสุวรรณ*

Keattirat Hunsuwan

Received: September 22, 2021 Revised: March 23, 2022 Accepted: April 11, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงซออุ้ให้มีคุณภาพโดยใช้แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งในรายวิชา ดน 2107108 ปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยจัดเรียงรูปแบบการวัดผลจากการทดลองตามเกณฑ์ที่กำหนด 70/70 มาวิเคราะห์ข้อมูลก่อนและหลังทดลอง และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาโดยใช้แบบฝึกปฏิบัติ แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ในภาคการศึกษาที่ 2/2562 จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง 3 ชั้น แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติในการวิเคราะห์หาข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการวิจัย พบว่า 1. ผลการพัฒนาทักษะการบรรเลงซออุ้ให้มีคุณภาพโดยใช้แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 2. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการบรรเลง, เครื่องสายไทยซออุ้, ดนตรีศึกษา, เพลงต้นเพลงฉิ่ง

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

The purpose of this research was to develop the ability in playing Thai bowed Instrument in Music instrument Performance II (MU 2107108) for music education undergraduates, Thepsatri Rajabhat University through Ton pleng ching exercises. The efficiency standard was 70/70 used to analyze the data before and after the experiment. And to study the satisfaction of the learners using the practice. The sample group in this research were 30 first year undergraduates in music education, faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University in the 2nd semester of 2019 by using purposive sampling. The research instrument were 1. Ton pleng ching exercises 2. the satisfaction questionnaire 3. The statistic for data analysis was mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.).

The results of research were as followed: 1. The result of post-test through Ton pleng ching exercises was higher than pre-test. And 2. The satisfaction of learners was in highest level.

Keywords: Performance Development, Alto Fiddle, Music Education, Ton Pleng Ching Exercises

บทนำ

การปฏิบัติเครื่องสีไทยในการสีซออุ้ให้ชัดเจนเสียงไม่เพี้ยนนั้นเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมากเนื่องจากการปฏิบัตินั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มีทักษะการบรรเลงซออุ้ที่เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนดนตรี ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของเสียง (ชยพร ไชยสิทธิ์, มนัส วัฒนไชยยศ, และบรรจง ชลวิโรจน์, 2560, หน้า 203) และยังส่งผลต่อคุณภาพของเพลงที่ได้บรรเลงด้วย อันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บทเพลงที่ได้บรรเลงนั้นขาดความไพเราะ อีกทั้งส่งผลให้กลายเป็นพฤติกรรมเคยชินของผู้ปฏิบัติเครื่องสีโดยการสีแบบไม่ชัดเจนหรือสีซออุ้แล้วเสียงเพี้ยน ทำให้ในการเรียนขั้นที่สูงต่อไปจะมีปัญหาเกิดขึ้น เมื่อทำการแก้ไขภายหลังก็เป็นสาเหตุหลักในการแก้ไขได้ยาก เนื่องจากการปฏิบัติซออุ้เป็นซอที่มีสาย 2 สาย ที่ใช้คันชักสีให้เกิดเสียง ผู้บรรเลงต้องมีความเข้าใจในโครงสร้างองค์ประกอบของซออุ้ เพื่อจะสามารถเข้าใจถึงความสำคัญของส่วนประกอบที่ทำให้เกิดเสียงและเมื่อผู้บรรเลงมีความเข้าใจในโครงสร้างของซอแล้วผู้บรรเลงจะรู้ว่าการบรรเลงต้องมีการปฏิบัติอย่างไร และเมื่อผู้บรรเลงมีการบรรเลงตามความเคยชินแบบไม่ถูกต้องจนเป็นนิสัยไปแล้วนั้นจะส่งผลต่อการสั่งการของสมองที่ทำการสั่งการออกมาโดยการผ่านกล้ามเนื้อเล็กมัดใหญ่ จะเป็นการสั่งการออกมาโดยอัตโนมัติทำให้ผู้บรรเลงทำการบรรเลงอย่างไม่มีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้บรรเลงไม่สามารถรับรู้ว่าการบรรเลงของตนเองนี้เป็นการบรรเลงในรูปแบบที่ไม่ถูกต้อง และประสาทสัมผัสของผู้บรรเลงก็จะไม่สามารถจดจำทักษะการรับรู้ว่าการบรรเลงที่มีคุณภาพนั้นเป็นอย่างไร ผู้บรรเลงจึงไม่สามารถแยกออกได้ว่า การบรรเลงที่มีคุณภาพกับการบรรเลงที่ไม่มีคุณภาพมีข้อแตกต่างอย่างไร จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องปรับแก้อย่างเร่งด่วน โดยเริ่มตั้งแต่เบื้องต้นเพื่อให้ผู้บรรเลงสามารถทำความเข้าใจได้อย่างถูกต้องและสามารถพัฒนาต่ออย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้บรรเลงมีความพร้อมที่จะเรียนในขั้นที่สูงขึ้นโดยเฉพาะเพลงเดี่ยวที่ต้องใช้ทักษะในการบรรเลงต้องอาศัยสติปัญญาและความสามารถของผู้บรรเลงอย่างเต็มกำลัง (ภาสกร สารรัตน์, และชาคม พรประสิทธิ์, 2559, หน้า 169)

หน้าที่สำคัญของซออุ้ที่ใช้บรรเลงในวงเครื่องสาย วงมโหรี วงปี่พาทย์มโหรีและวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ โดยมีหน้าที่หยอกล้อยั่วเย้าไปกับทำนองเพลงกระตุ้นอารมณ์ให้สนุกสนาน (สุเมธ สุขสวัสดิ์, และบรรพต โปทา, 2560, หน้า 36) ถือได้ว่าซออุ้มีบทบาทสำคัญอย่างมาก ถ้าไม่ได้รับการปรับแก้การปฏิบัติเครื่องสีซออุ้ได้อย่างถูกต้องจะเป็นสาเหตุสำคัญในการทำให้ผู้ปฏิบัติความรู้ไปถ่ายทอดต่อผู้รับการถ่ายทอดอย่างผิดๆ และจะส่งผลเสียต่อผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ทำให้ผู้ถ่ายทอดความรู้ไม่ได้รับความน่าเชื่อถือในด้านการบรรเลงดนตรี และผู้ได้รับการถ่ายทอดจะได้รับความรู้ไปในรูปแบบที่ผิดและในการเรียนต่อเพื่อพัฒนาขั้นที่สูงขึ้นเป็นการทำได้ยากมาก เพราะสิ่งสำคัญในการเรียนครูผู้สอนจะเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบหน้าที่ในการอธิบายพร้อมกับสาธิตได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนยึดปฏิบัติเป็นแบบอย่าง (สมภาพ เขียวมณี, 2562, หน้า 23)

การบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสีซออุ้ จำเป็นต้องอาศัยทักษะและความชำนาญเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสีอยู่พอสมควร ทั้งความรู้เกี่ยวกับส่วนประกอบของเครื่องดนตรี และวิธีการบรรเลงขั้นพื้นฐาน แต่จากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติเครื่องสีไทย 1 ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้เรียนในรายวิชานี้ ยังขาดทักษะความรู้ความสามารถทางด้านเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสีซออุ้ และขาดทักษะความชำนาญในการบรรเลง เช่น การใช้นิ้วสัมผัสสายซออุ้ให้ถูกกับตำแหน่งเพื่อให้เกิดเสียงตามที่ต้องการและการใช้คันชักซออุ้ให้ถูกต้องตามหลักการของคันชักซอที่เมื่อบรรเลงจบวรรคของเพลงต้องให้คันชักเข้า เพื่อให้เกิดเสียงของซอที่มีคุณภาพ เมื่อใช้คันชักซอ

ไม่ถูกต้องส่งผลให้เสียงของเครื่องดนตรีที่บรรเลงออกมาเกิดเสียงที่ไม่มีคุณภาพ การเว้นวรรคในการทำงานนั้นไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านในวรรคเพลงและระหว่างวรรคเพลงขาดความราบรื่นความเป็นระเบียบ ทำให้การบรรเลงเพลงที่ได้นั้นไม่มีคุณภาพและบทเพลงขาดความไพเราะ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้ 1. ปัญหาของผู้เรียนที่ยังขาดทักษะการบรรเลงดนตรีในระดับขั้นพื้นฐานที่ถูกต้องมาตั้งแต่เริ่มแรก 2. ปัญหาของเครื่องดนตรีที่ไม่มีคุณภาพผู้เรียนที่ขาดทักษะทางด้านดนตรีซึ่งเป็นปัญหาในการควบคุมเครื่องดนตรีให้เป็นไปตามความต้องการ ทำให้นักศึกษาเสียเสียงเพี้ยนและจังหวะในการบรรเลงไม่สม่ำเสมอ ด้วยนักศึกษาสาขาดนตรีศึกษาจะต้องมีทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นอย่างดี เนื่องจากจะต้องนำความรู้ไปถ่ายทอดแล้ว จะต้องสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีให้อยู่ได้เป็นอย่างดีด้วย อีกทั้งต้องมีความสามารถปฏิบัติการสืบทอดโดยใช้นิ้วกดให้สัมพันธ์กับตำแหน่งเสียงที่ใช้ในการกดสายคันชักขลุ่ยถูกต้องตามหลักการของขลุ่ยที่ต้องจนเกิดความไพเราะของบทเพลงที่ต้องตามอัตลักษณ์ขึ้นมา นอกจากนี้ นักศึกษาสามารถรู้ถึงส่วนประกอบต่างๆ ของเครื่องดนตรีประเภทขลุ่ยและส่วนประกอบของขลุ่ยแต่ละส่วนว่ามีหน้าที่และความสำคัญอย่างไร รวมถึงตำแหน่งที่ทำให้เกิดเสียงที่ชัดเจนไม่เพี้ยนของขลุ่ยและตำแหน่งที่ทำให้เกิดเสียงที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง ในการเป็นแบบฝึกในการเล่นนี้ขึ้น เนื่องจากแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งเป็นเพลงที่ผู้เรียนดนตรีในระดับพื้นฐานต้องได้รับการถ่ายทอดเพลงนี้เป็นเพลงแรกเพื่อเป็นการฝึกทักษะทางด้านดนตรีโดยจะเห็นตัวอย่างจากสถาบันการศึกษาที่สอนทางด้านดนตรีวิทยาลัยนาฏศิลป์ได้มีการบังคับให้ผู้เรียนต้องได้รับการถ่ายทอดแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งเป็นเพลงแรกเพื่อเป็นการฝึกทักษะทางด้านดนตรีที่ถูกต้อง (มนตรี ตราโมท, และวิเชียร กุลตันท์, 2555)

หน้าที่ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษานั้นเมื่อเรียนจบแล้ว ต้องไปทำหน้าที่เป็นครูสอนดนตรีตามสถานศึกษา สิ่งที่สำคัญที่คาดหวังกับนักศึกษาดนตรีศึกษาคือต้องสามารถถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีให้กับนักเรียนและบุคคลที่สนใจได้อย่างถูกต้องตามอัตลักษณ์และสามารถปฏิบัติดนตรีได้อย่างมีคุณภาพ ในการเรียนดนตรีการพัฒนาทักษะการบรรเลงให้ถูกต้องเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากกับผู้ต้องการศึกษาดนตรีในระดับที่สูงขึ้น ถ้าผู้ที่เรียนดนตรีนั้นไม่ได้รับการศึกษาหรือพัฒนาทักษะการเรียนดนตรีที่ถูกต้องจะส่งผลเสียต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะทำให้ผู้เรียนต้องเสียเวลาในการปรับแก้ข้อบกพร่องทางด้านการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้เรียนได้ทำการศึกษามาอย่างไม่ถูกต้องและเป็นเวลานานแล้วจะทำให้ผู้เรียนได้ติดพฤติกรรมการปฏิบัติแบบนั้นจนเป็นนิสัย เมื่อทำการปรับแก้จะเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลานานอย่างมาก และจะทำให้ผู้เรียนนั้นเกิดความท้อใจและเลิกเล่นการปรับแก้ไปในที่สุด การทำให้ผู้เรียนได้รับทักษะการปฏิบัติอย่างถูกต้องนั้นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากกับผู้เรียนดนตรีในขั้นเริ่มต้น

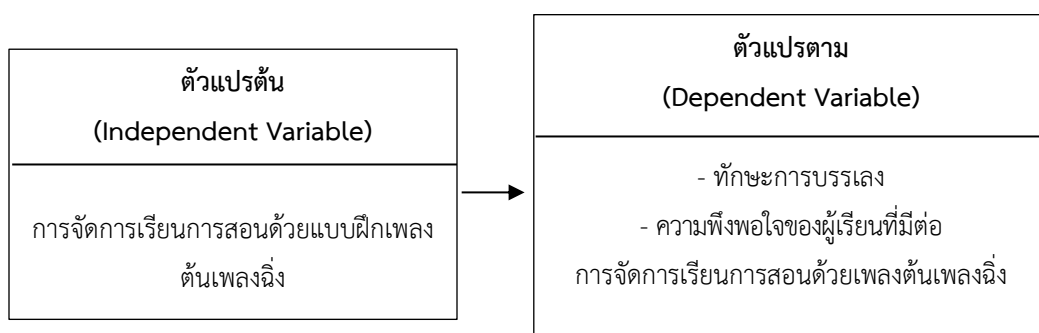
นอกจากนั้นการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนไม่ว่าด้านใดหรือโดยวิธีการใดก็ตามถือเป็นการให้บริการอย่างหนึ่ง ซึ่งการจะวัดประเมินว่าบริการนั้นบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการว่าผู้รับบริการเกิดประสบการณ์ ทัศนคติต่อนั้นไปในทิศทางบวกหรือลบ ซึ่งความพึงพอใจของผู้รับบริการจะทำให้ทราบถึงสภาพจริงของสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับรวมทั้งคุณค่าและเจตคติ การประเมินค่าของการให้บริการและความคาดหวัง ต่อสิ่งที่คิดว่าจะได้รับ (Expectations) ข้อมูลทั้งหมดนี้สามารถนำไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริการให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ในอนาคต (ภาณุเดช เพียรความสุข, 2558, หน้า 11-12) ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนเพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณภาพทางการเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงซอฮู้ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา หลังจากใช้แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเพลงต้นเพลงฉิ่งมาเป็นแบบฝึกหัดสำหรับพัฒนาการทักษะด้านการฝึกปฏิบัติเคลื่อนไหวนิ้วและมือในการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยซอฮู้ เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติบรรเลงซอให้กับผู้เรียน โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกปฏิบัติเพลงต้นเพลงฉิ่ง

ตัวแปรตาม คือ 1. ทักษะการบรรเลงหลังจากการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง รายวิชา ดน 2107108 ปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี 2 เครื่องดนตรีซอฮู้ และ 2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยแบบฝึกปฏิบัติเพลงต้นเพลงฉิ่ง รายวิชา ดน 2107108 ปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี 2 เครื่องดนตรีซอฮู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 120 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ที่ลงทะเบียนในรายวิชา ดน 2107108 ปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี 2 (เครื่องมือซอฮู้) ภาคเรียนที่ 2/2562 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบฝึกปฏิบัติเพลงต้นเพลงฉิ่ง นำไปใช้สำหรับการฝึกปฏิบัติในรายวิชา ดน 2107108 ปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี 2 โดยเป็นการนำไปปฏิบัติใช้กับเครื่องดนตรีซอด้วง แบบฝึกมีทั้งหมด 8 บทเรียน โดยทางผู้วิจัยได้ทำการเก็บคะแนนก่อนนำไปใช้และหลังนำไปใช้ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 80 คะแนน โดยใช้เวลาฝึกปฏิบัติ จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง ปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยจำนวน 30 คน โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้วยวิธีการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Congruence: IOC) เกณฑ์การพิจารณามีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าใช้ได้ ให้คงไว้ หากมีค่าต่ำกว่า 0.5 แสดงว่าต้องทำการแก้ไขหรือปรับปรุง โดยทำการพิจารณาจากข้อเสนอแนะจากทางผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำไปหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตร (E1/E2) ตามขั้นตอนของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556, หน้า 7-20) โดยจะมีขั้นตอนทั้งสิ้น 3 ขั้นตอน คือ นำไปทดลองแบบเดี่ยว โดยทางผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับนักศึกษาแบบตัวต่อตัวโดยมุ่งเน้นไปที่ทักษะการบรรเลงเป็นหลัก นำไปทดลองแบบกลุ่ม ทางผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มวิจัยออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน โดยทำการฝึกทักษะการบรรเลงร่วมกัน และนำไปทดลองภาคสนามโดยการนำนักศึกษาจำนวน 30 คน นำเสนอผลงานในการบรรเลงซอด้วงในห้องแสดงดนตรี และนำผลที่ได้และปัญหาที่ได้มาทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วทำการหาประสิทธิภาพทั้ง 3 ขั้นตอน ทั้งนี้จากการใช้แบบฝึกต้นเพลงฉิ่งพบว่า ผู้เรียนมีผลคะแนนที่ได้จากการประเมินระหว่างเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.03 และผู้เรียนสามารถทำคะแนนจากการประเมินหลังเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.6 ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งนี้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 70.03/75.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 70/70

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชาปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี 2 ดน 2107108 เครื่องมือซอด้วง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด วัดประเมินใน 3 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจด้านเนื้อหา ด้านความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรม และด้านความพึงพอใจด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็นทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน ตอนที่ 2 ข้อคำถามประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้วยวิธีการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 แล้วนำไปทดลองกับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 3 หลังจากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.78

เกณฑ์การกำหนดค่าคะแนน ผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เวลาในการสอบทั้งหมด 15 ครั้ง คิดเป็นเวลาทั้งสิ้น 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ใช้เวลาเรียนครั้งละ 2 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2562 ถึงวันที่ 28 มีนาคม 2563 รวมเป็น 1 ภาคการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจง และให้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกบทเพลงต้นเพลงฉิ่งในการพัฒนาทักษะการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา

3.2 นักศึกษาศึกษาเนื้อหาการเรียนจากแบบฝึก โดยผู้วิจัยเป็นผู้บรรยายความรู้และทำการสาธิตให้นักศึกษาดูและให้นักศึกษาปฏิบัติตามครูผู้สอน โดยให้นักศึกษาได้มีเวลาฝึกปฏิบัติด้วยตนเองและครูผู้สอนจะเป็นผู้สังเกตการฝึกปฏิบัติผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา

3.3 หลังจากการเรียนในแต่ละครั้ง นักศึกษาจะต้องทำการปฏิบัติโดยใช้แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งในการฝึกปฏิบัติเพื่อทำการประเมินความรู้ความเข้าใจทางด้านการปฏิบัติในการเรียนของตนเอง หากนักศึกษาเกิดความสงสัยในการเรียนและการปฏิบัติแบบฝึก ทางผู้สอนจะทำหน้าที่ในการเป็นผู้ชี้แจง แนะนำ คอยช่วยเหลือนักศึกษา และคอยสอดแทรกเนื้อหาที่สำคัญเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนเป็นระยะๆ เพื่อให้นักศึกษาได้มีการพัฒนาดีขึ้นตามลำดับและเป็นการให้คำแนะนำกับนักศึกษาให้มีการฝึกปฏิบัติให้ถูกต้อง

3.4 ภายหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดแล้ว จึงจัดให้นักศึกษาทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการปฏิบัติของผู้เรียนภายหลังการเรียนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง และให้นักศึกษาตอบแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คะแนนที่ได้จากการพัฒนาทักษะการบรรเลงซอฮู้ของผู้เรียน นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 คะแนนที่ได้จากความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์ของ สมศักดิ์ ภูวิภาตวาร์ธ (2554, หน้า 137-152) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาทักษะการบรรเลงซอฮูของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาโดยการใช้แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 ผลการพัฒนาทักษะการบรรเลงซอฮูโดยใช้แบบฝึกต้นเพลงฉิ่ง

การทดสอบ	คำถาม	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ก่อนเรียน	30	80	60.25	2.63
หลังเรียน	30	80	73.50	2.64

จากตาราง 1 พบว่า นักศึกษามีผลทดสอบก่อนเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 60.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.63 และมีผลการทดสอบหลังเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 73.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.64 ดังนั้นจึงสรุปผลได้ว่า นักศึกษามีทักษะทางการบรรเลงซอฮูสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาหลังจากการใช้แบบฝึกต้นเพลงฉิ่ง ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีหลังจากการใช้แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
		($\bar{X}$)	S.D.	ผลการประเมิน
1	แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งนี้ควรแก่การเรียนรู้	4.43	0.71	มาก
2	การเรียนรู้ด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งช่วยให้มีความกระตือรือร้นในการเรียน	4.53	0.53	มากที่สุด
3	การเรียนรู้ด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งช่วยให้มีทักษะการบรรเลงซอที่ดีขึ้น	4.77	0.43	มากที่สุด
4	การเรียนรู้ด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งทำให้อยากเรียนซอฮูอีก	4.74	0.47	มากที่สุด
5	แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งมีความเหมาะสมที่จะใช้ฝึกบรรเลงซอฮูขั้นพื้นฐาน	4.56	0.71	มากที่สุด
6	ความยาวของบทเพลงมีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน	4.21	1.41	มาก
7	กิจกรรมการเรียนมีความน่าสนใจ	4.67	0.71	มากที่สุด
8	ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจได้	4.26	0.73	มาก

ตาราง 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีหลังจากการใช้แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
		($\bar{x}$)	S.D.	ผลการประเมิน
9	ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและการแสดงความคิดเห็น	4.61	0.64	มากที่สุด
10	การวัดและการประเมินผลมีความครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการเรียน	4.62	0.69	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.54	0.70	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.54, S.D. = 0.70) และโดยรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การเรียนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งช่วยให้มีทักษะการบรรเลงซอที่ดีขึ้น ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.43) คิดเป็นระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา การเรียนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งทำให้อยากเรียนซออู้ ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.47) คิดเป็นระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ความยาวของบทเพลงมีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 1.41) คิดเป็นระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยจากการทดลองใช้แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการบรรเลงซอของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง ที่สร้างขึ้นพบว่า ประสิทธิภาพของการฝึกทักษะการบรรเลงด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งในรายวิชา ดน 2107108 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยมีค่าประสิทธิภาพที่ 70.03/75.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ 70/70 สาเหตุที่แบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งเป็นเพลงที่ใช้โน้ตในการบรรเลง ครบทั้ง 7 เสียง ลักษณะการบรรเลงเป็นการบรรเลงที่ใช้อัตราจังหวะ 3 ชั้น ซึ่งเป็นการบรรเลงที่ซ้ำทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการบรรเลงให้ตรงเสียงได้อย่างชัดเจน และเมื่อพิจารณาคะแนนของผู้เรียนจากบทเรียนทั้ง 8 บท พบว่า บทเรียนที่ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้ดีที่สุด ได้แก่ บทเรียนที่ 8 เนื่องจากผู้เรียนได้ผ่านการเรียนมาทั้งหมด 7 บทเรียนทำให้ผู้เรียนได้มีทักษะที่เพิ่มขึ้นทำให้เมื่อผู้เรียนได้เรียนบทเรียนที่ 8 นั้น ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้เป็นอย่างดี บทเรียนที่ผู้เรียนทำคะแนนได้ดีเป็นลำดับถัดมาคือ บทเรียนที่ 7 เนื่องจากผู้เรียนได้มีการผ่านบทเรียนมาทั้งหมด 6 บท จึงทำให้ทักษะของผู้เรียนเพิ่มขึ้นพอสมควรแต่ยังไม่ครบทั้งหมดจึงทำให้ผู้เรียนได้คะแนนรองจากบทเรียนที่ 8 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎา วงศ์คำจันทร์ (2551)

ที่ได้กล่าวว่า หากผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์และความรู้เดิมของตนที่มีอยู่มาใช้ในการเรียนร่วมด้วย จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี นอกจากนั้น กรองทอง โพธิ์อารมย์ (2558) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนมีความอดทนและมีสมาธิในการบรรเลงเพิ่มมากขึ้น ส่วนบทเรียนที่ผู้เรียนทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ บทเรียนที่ 1 เนื่องจากผู้เรียนยังไม่ผ่านการเรียนบทเรียนมาก่อนบทเรียนนี้เป็นบทเรียนแรกทำให้ทักษะของผู้เรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาผู้เรียนจึงได้คะแนนในบทเรียนที่ 1 น้อยที่สุด

ทั้งนี้จากการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษามีทักษะทางด้านการสีซอให้อายุไม่เพียงเพิ่มมากขึ้น โดยนักศึกษามีทักษะทางด้านการฟังเสียงเพิ่มขึ้นและสามารถขยับนิ้วให้ตรงกับเสียงที่ต้องได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนักศึกษาได้มีการพัฒนาทักษะการใช้คันชักให้ถูกต้องตามหลักการบรรเลงซอู้ โดยนักศึกษสามารถสังเกตจากทำนองเพลงและคีตวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองว่าสมควรใช้คันชักอย่างไรให้มีความเหมาะสมกับบรรเลงเพลงและถูกต้องตามหลักการบรรเลงซอู้

2. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง ช่วยให้มีความรู้ทักษะการบรรเลงซอู้ที่ดีขึ้น และการเรียนด้วยแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งทำให้อยากเรียนซอู้อีก อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักศึกษามีความรู้สึกรู้สึกได้ว่าเมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะจากแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งแล้วทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการบรรเลงดนตรีที่เพิ่มขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรู้สึกว่าเนื้อหาไม่ซับซ้อนและมีความเหมาะสมกับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีการเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสนีย์ เหมกระศรี (2561) ได้กล่าวว่า ในส่วนของบทเรียนมีรูปแบบไม่ซับซ้อนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เนื่องจากแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง มีความสอดคล้องกับการฝึกทักษะในการเรียนการสอน เมื่อผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติที่เพิ่มมากขึ้นแล้วทำให้ผู้เรียนมีความสุขและมีความสุขในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ เทวกุล (2555) ได้กล่าวว่า ถ้าผู้เรียนมีความสุขในวิธีการสอน สื่อการสอน หรือเนื้อหาการสอน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนจะมีความสุขและผลการเรียนที่ดีขึ้น และแบบฝึกต้นเพลงฉิ่งมีระดับเสียงและโทนเสียงที่เหมาะสมกับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเมื่อได้ใช้แบบฝึกต้นเพลงฉิ่งในการฝึกแล้วมีความรู้สึกระดับเสียงและโทนเสียงมีความเหมาะสมกับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความประทับใจในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย พิระศักดิ์ จิวตัน (2564) ได้กล่าวว่า การมีระบบเสียง โทนเสียงสามารถฟังได้อย่างชัดเจนมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้เรียน

สำหรับข้อคำถามที่ผู้เรียนให้คะแนนน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ 6 ความยาวของบทเพลงมีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน เนื่องจากความยาวของของบทเพลงเป็นเพลงที่มีความยาวไม่มากหากเทียบกับระยะเวลาในการเรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรู้สึกว่าเพลงมีระยะเวลาสั้นเกินไปกับเวลาที่ฝึก และเมื่อให้ผู้เรียนตอบข้อคำถามปลายเปิดความพึงพอใจพบว่า ผู้เรียนเห็นว่าเวลาในการให้ผู้เรียนฝึกแบบฝึกต้นเพลงฉิ่งบางเนื้อหาใช้ระยะเวลามากเกินไปทำให้ผู้เรียนต้องการที่จะได้แบบฝึกเพลงอื่นเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ผู้สอนควรมีการอธิบายและให้คำแนะนำเกี่ยวกับแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งที่มีผลต่อการฝึกทักษะบรรเลงดนตรีสำหรับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงข้อดีของแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนไม่รับร้อนในการฝึกมากจนเกินไปจนลืมหันไปรายละเอียด

2. ผู้สอนควรมีการแนะนำและปรับพฤติกรรมของผู้เรียนทางด้านจังหวะการบรรเลงของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการคุมจังหวะในการบรรเลงและสามารถฝึกจังหวะให้มีความสม่ำเสมอ

3. ผู้สอนควรอธิบายถึงความสำคัญของแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งว่ามีความสำคัญในรูปแบบที่เป็นมาตรฐานและในวงการดนตรีไทยได้มีการนำไปทดลองใช้จนประสบความสำเร็จทางการเรียนดนตรี ทั้งในรูปแบบบ้านดนตรีที่ถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรี โรงเรียนสอนดนตรี สถาบันการศึกษาเฉพาะทางด้านดนตรี ได้นำแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งนำไปใช้จนประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับ เพื่อให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการนำแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งนำไปใช้กับนักศึกษาที่เรียนเครื่องมือขลุ่ยเป็นเครื่องมือโท เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางด้านประสาทสัมผัสในการฟังเสียงขลุ่ยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการนำแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งไปใช้กับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีไทย ได้แก่ จะเข้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางด้านจังหวะและกำลังมือของนักศึกษา

3. ควรมีการปรับแบบฝึกเพลงต้นเพลงฉิ่งในบางทำนอง ให้มีความเหมาะสมกับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง โพธิ์ยามย์. (2558, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนาทักษะการคิดจะเข้ นักเรียนสาขาเครื่องสายไทย (จะเข้) โดยใช้เพลงฉิ่งมุล่ง 7 บันไดเสียง ของ รองศาสตราจารย์ปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 7(1), 175-199.
- กฤษฎา วงศ์คำจันทร์. (2551). ชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์ในวิชาทักษะดนตรี 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จารุวรรณ เทวกุล. (2555). ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทรา. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชยพร ไชยสิทธิ์, มนัส วัฒนไชยยศ, และบรรจง ชลวิโรจน์. (2560, กันยายน-ธันวาคม). การพัฒนาชุดฝึกทักษะทางระนาดทุ้ม เพลงสาธุการของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาขาวิชาชีพเฉพาะปี่พาทย์ วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา**, 11(3), 202-212.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556, มกราคม-มิถุนายน). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 5(1), 7-20.
- พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง เสียงเสนาะขอสามสาย: การบันทึกเสียงพร้อมบทวิเคราะห์และโน้ตสากล. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พีระศักดิ์ จิ๋วตัน. (2564). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจเชิงเปรียบเทียบ ผลกระทบและพฤติกรรมเรียนจากการใช้ห้องเรียน Active Learning ในการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ภาณุเดช เพียรความสุข. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน.
- ภาสกร สารรัตน์, และชาคม พรประสิทธิ์. (2559, มีนาคม-สิงหาคม). วิเคราะห์เดี่ยวซอด้วงเพลงแขกมอญ สามชั้นทางคุณครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยชีวิน) และคุณครูแสวง อภัยวงศ์. **วารสารศิลปกรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 3(1), 167-178.
- มนตรี ตรโหมท, และวิเชียร กุลตัญท์. (2555). ฟังและเข้าใจเพลงไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สมภาพ เขียวมณี. (2560, ธันวาคม). เดี่ยวซออุ้เพลงกราวในทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยชีวิน) กรณีศึกษาครูจิรพล เพชรสม. **วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 21(1), 21-34.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ์. (2554). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.

สุเมธ สุขสวัสดิ์, และบรรพต โปทา. (2560, มีนาคม-สิงหาคม). วิธีการบรรเลงซอฮู้ในวงปี่พาทย์มโหรี
ประกอบการแสดงของครูนิรมล ตระการผล. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
4(1), 35-44.

อัสนีย์ เหมกระศรี. (2561). ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนออนไลน์บนปฏิบัติการชีววิทยา
ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุม
วิชาการระดับชาติ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ครั้งที่ 6 ประจำปี 2561.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

